

oorlog40-45.nl – geschiedenis – VMBO-2

Jij en de Tweede Wereldoorlog

oorlog40-45.nl laat zien hoe jonge mensen uit de jaren '40 de oorlog beleefden. Het zijn niet zomaar verhalen uit een lang voorbijge tijd, maar gebeurtenissen die veel dicht bij je eigen leven staan dan je misschien denkt. Je (over)grootouders leefden in die tijd. De meesten zaten midden in die oorlog, ook als ze niet in Nederland woonden. Ze hebben allemaal hun eigen verhalen, over geweld, onrecht, vlucht, honger, angst...

En er is nog een link tussen jouw leven en de Tweede Wereldoorlog: de vrijheid en democratie waar je in leeft, is in die tijd zwaar bevochten. Vrijheid en vrede zijn niet vanzelfsprekend. Ook niet in Nederland.

Maak een werkstuk

In dit project ga je op ontdekkingsstocht naar dat verleden. Je maakt een werkstuk over wat die oorlog met mensen deed. Over wat oorlog met mensen doet. Je gaat op onderzoek uit naar de menselijke kant van oorlog. Geen kille feiten over aantallen doden en kilo's bommen, maar hoe de mensen de oorlog beleefd hebben. Net als in de verhalen uit *oorlog40-45.nl*.

Hieronder word je op weg geholpen bij het maken van dat werkstuk. Lees de instructies goed door en ga stap voor stap aan de slag.

Eerst moet je een keuze maken voor een onderwerp. Dat kan iets zijn wat je interesseert of iets wat dicht bij je ligt.

Bijvoorbeeld de geschiedenis van je opa of oma, of je eigen dorp of stad. Misschien heb je nu al een idee waar je werkstuk over kan gaan. Bijvoorbeeld omdat je weet dat je opa goed over zijn ervaringen kan vertellen.

Als je het nog niet weet, kan het boek *oorlog40-45.nl* je behulpzaam zijn: er worden 23 verschillende thema's in besproken, en er staan een woordenlijst en tijdbalken achterin. Daar staat vast wel iets bij waar je meer over wilt weten.

En zat je opa of oma tijdens de oorlog in Marokko, Turkije of Afghanistan, probeer dan eens te onderzoeken wat de Tweede Wereldoorlog in hun omgeving teweeggebracht heeft. Denk niet dat die oorlog ongemerkt langs jouw vaderland getrokken is; zowat heel de wereld stond in brand!

Een werkstuk stap voor stap

Er zijn veel manieren om een werkstuk te maken, maar het is altijd belangrijk dat je van tevoren goed weet waar je naartoe wilt. Maak eerst een goed plan, en ga dan pas aan de slag. Je kunt daarbij de volgende stappen volgen.

Tip: de meeste mensen kunnen in ieder geval iets vertellen over de bevrijding, maar vaak ook over honger en/of over hoe verzetsmensen, landverraders en meelopers na de oorlog door hun plaatsgenoten behandeld werden.

1. Kies een onderwerp

Bij de keuze van je onderwerp is het belangrijk dat je het niet te algemeen maakt (dus niet bijvoorbeeld 'de jodenvervolging', maar 'wat is er met de joden uit mijn dorp gebeurd?'). Een minder algemeen onderwerp betekent dat je veel gericht kunt werken. Bovendien hoeft je werkstuk niet heel groot te worden. Op drie of vier pagina's kun je al heel wat vertellen.

Omdat het werkstuk dat je nu gaat maken, dicht bij je

Samen of alleen?

Je kunt je werkstuk alleen of in groepjes van twee maken. Ga je samen aan de slag, maak dan goede afspraken wie wat doet, en spreek elkaars werk goed door. Je bent immers samen verantwoordelijk voor het eindproduct!

eigen wereld moet staan (bijvoorbeeld de oorlogservaringen van je oma of de gebeurtenissen in je eigen dorp), is het slim om eerst een kort vooronderzoek te doen. Ga eens praten met iemand uit je omgeving die de oorlog heeft meegemaakt en vraag wat de meeste indruk heeft gemaakt.

Als je niemand kunt vinden die over zijn eigen ervaringen wil vertellen (sommige mensen vinden het moeilijk om over de oorlog te praten), kun je twee dingen doen. Of je gaat op zoek naar boeken, films, e.d. over gebeurtenissen die zich in je eigen woonplaats of het land van herkomst hebben afgespeeld, of je vraagt of de opa of oma van een van je klasgenoten iets wil vertellen (maar dan niet over hetzelfde onderwerp als die klasgenoot).

2. Wat wil je weten?

Als je weet wat je onderwerp is, bedenk dan wat je daarover zou willen weten. Maak eerst een lijstje met vragen, en ga dan pas de antwoorden op die vragen zoeken. De volgende voorbeelden laten zien hoe je verschillende vragen kunt opstellen.

1. Misschien heeft je opa of oma een luchtbombardement meegemaakt, of is je woonplaats gebombardeerd. Vragen kunnen dan zijn: wanneer was het bombardement, door wie werd het uitgevoerd, waarom vond het plaats, wat waren de gevolgen, hoe hebben de slachtoffers het bombardement beleefd?
2. Meer dan een half miljoen Nederlanders moesten dwangarbeid in Duitsland verrichten. Misschien was jouw opa wel één van hen. Als hij erover wil vertellen, zou je de volgende vragen kunnen gebruiken: wanneer en waarom moest hij naar Duitsland, hoe is hij gegaan, waar heeft hij gewerkt en wat moest hij daar doen, was het spannend of gevaarlijk voor hem, hoe was het om weer thuis te komen? Als je opa er niet over wil of kan vertellen, kan je oma het misschien. Kenden ze elkaar toen al, weet je oma wat je opa heeft meegemaakt, hoe was het voor haar om in Nederland te zitten, terwijl opa ver weg in het vijandelijke Duitsland zat?

Belangrijk voor dit werkstuk zijn niet zozeer de feiten (wat is er precies gebeurd?), maar de vraag hoe de mensen de gebeurtenissen ervaren hebben: was het spannend, waren ze bang, hebben ze veel verdriet en ellende meegemaakt? Soms maakten de mensen ook leuke dingen mee: humor of hulpvaardigheid of bijzondere vriendschap. Probeer met behulp van je vragen zoveel mogelijk inzicht te krijgen in *die* zaken.

3. Zoek informatie

De inhoud van een werkstuk wordt onder andere bepaald door de bronnen die je gebruikt: mensen, boeken, internet, verenigingen die zich met de plaatselijke geschiedenis bezighouden, musea, monumenten en dergelijke. Een goed werkstuk is gemaakt met bronnen waarmee je de wereld misschien iets nieuws kunt vertellen. De grote lijnen van de geschiedenis zul je er niet mee veranderen, maar je kunt wel bijvoorbeeld laten zien hoe gewone mensen hun oorlog beleefd hebben.

Het is makkelijk als je iemand vindt die over zijn eigen ervaringen wil vertellen. Die persoon kan je bijna alle informatie geven die je nodig hebt voor je werkstuk. Maar het is natuurlijk nooit verkeerd om ook andere bronnen te raadplegen.

Als je het zonder de verhalen van een ooggetuige moet doen, zul je op zoek moeten naar andere informatiebronnen:

- *Oorlog40-45.nl* biedt met zijn informatieve teksten achter de verhalen, en de tijdbalken en namen- en woordenlijst een mooi startpunt. Maar als je meer wilt weten, zul je verder moeten zoeken.

Tip: misschien heeft je opa of oma tijdens de oorlog een dagboek bijgehouden. Dat zou een prachtige bron van informatie kunnen zijn.

- In de bibliotheek kun je veel informatie over de oorlog vinden: boeken en films; met algemene informatie, maar meestal ook over plaatselijke gebeurtenissen. Veel biebs hebben knipselmappen, waar je vaak interessante, plaatselijke informatie in kunt vinden.
- Oorlogs- en verzetsmusea en herdenkingsinstellingen hebben veel kennis in huis. Hun educatieve diensten beantwoorden graag je vragen. Dat geldt zeker voor de volgende drie instellingen, die samen deze lesbrieff gemaakt hebben: het Nationaal Oorlogs- en Verzetsmuseum in Overloon (www.oorlogsmuseum.nl), het Nationaal Monument Kamp Vught (www.nmkampvught.nl) en het Verzetsmuseum Friesland in Leeuwarden (www.verzetsmuseum.nl).
- Bijna elk dorp heeft een vereniging die zich bezighoudt met de geschiedenis van dat dorp. Je hoeft niet bang te zijn om contact met ze op te nemen, want ze vinden het geweldig als ze merken dat jonge mensen zich voor de geschiedenis van hun dorp interesseren en zullen je graag helpen. Je vindt hun telefoonnummer in de gemeentegids of via internet (zoeken onder je plaatsnaam en geschiedkundige vereniging, heemkundekring of heemkundevereniging).
- Het internet is een mooie bron van informatie. Met de bekende zoekmachines kun je heel veel gegevens vinden. Je moet natuurlijk wel de juiste zoekopdrachten geven. Een nadeel van het internet is dat het vaak niet meer dan wat algemene informatie biedt. Voor een goed werkstuk zul je ook andere bronnen moeten gebruiken. Een interessante website voor als je op zoek bent naar een onderwerp over je woonplaats, is www.oorlogsmonumenten.nl, waar meer dan 2500 monumenten en 800 herdenkingen in Nederland beschreven worden.

4. *Breng orde in de chaos*

Als je genoeg informatie over je onderwerp verzameld hebt, moet je het gaan uitwerken voor je werkstuk. Het hoeft geen supergroot werkstuk te worden (twee pagina's met een lettergrootte 12 kan al genoeg zijn), als het inhoudelijk maar de moeite waard is.

Zorg ervoor dat je tekst een logische opbouw heeft. Ga daarbij uit van de volgende indeling:

- Vertel in een inleiding wat je onderwerp is, waarom je daarvoor gekozen hebt, en waar je je informatie vandaan hebt.
- Maak hoofdstukken waarin je je informatie ordent. Maak in ieder geval onderscheid tussen de feiten (wat is er gebeurd?) en de ervaringen (hoe hebben de mensen het beleefd?).
- Natuurlijk hoor je ook in een conclusie te schrijven wat je zelf belangrijk vindt en wat je van je onderzoek geleerd hebt, maar dat doe je pas nadat je de volgende opdracht (zie nr. 5 hieronder) hebt uitgewerkt.

Soms zul je dingen horen of vinden waar je niet naar zocht. Als dat van belang is voor je onderwerp, kun je het natuurlijk gebruiken in je werkstuk. Maar het kan ook goed zijn dat niet alle informatie die je vindt in je onderwerp past. Hoe leuk of interessant dat misschien ook kan zijn, het is verstandig om dat niet in je werkstuk op te nemen.

5. *Terug naar oorlog40-45.nl*

Als je je werkstuk zover klaar hebt, ga je terug naar het boek *oorlog40-45.nl*. Zoek het verhaal op dat het meest bij jouw onderwerp past. Gebruik daarvoor de lijst met thema's op de website van het boek, www.oorlog40-45.nl.

Lees het verhaal en beschrijf dan in maximaal tien regels waarom het aansluit bij jouw werkstuk (waar gaat het verhaal over en wat is het verband met jouw werkstuk?).

6. *De afwerking*

Je hebt nu alle gegevens voor je werkstuk verzameld en geordend. Zet tot slot alle puntjes op de i. Laat de mensen die je met hun verhaal geholpen hebben en je leraar zien dat je je best gedaan hebt er iets moois van te maken.

Werk je werkstuk uit op de computer, en controleer als je klaar bent of er geen taalfouten in de tekst staan.

Je mag tekeningen en kopieën van foto's of originele documenten toevoegen. Natuurlijk moeten die wel aansluiten bij de inhoud van je werkstuk (geen foto van Hitler in een werkstuk dat verder niks over hem vertelt). Vraag bijvoorbeeld naar oude foto's of het persoonsbewijs van de persoon die je geïnterviewd hebt, of zoek foto's van je woonplaats tijdens de oorlog.